

Вправа «Хто Я?»

Мета: продовжити знайомство учасників між собою, активізувати процес самопізнання, саморозкриття, навчити учасників знаходити в собі приховані особливості та використовувати їх для внесення змін у свою діяльність.

Обладнання: аркуші паперу А4 з початком речень.

Тренер пропонує учасникам на аркушах паперу з початком речень дати відповіді на запитання:

- Я — цікава книжка
- Я — світлячок...
- Я — ніби мураха, поли...
- Я почуваюся скелею, коли...
- Я — стежинка, коли...
- Я — табличка з написом «Вхід заборонено», «Відкрито для відвідування» чи «Будь ласка, зачекайте хвилину»...
- Я — завтра, вчора чи сьогодні...

Після завершення тренер пропонує учасникам у парах проаналізувати свої відповіді.

Запитання для обговорення:

- Що вас вразило?
- На які запитання ви зразу відповіли, а над якими роздумували?

Вправа «Розумний скарб»

Мета: закріпити теоретичний матеріал про ляльку-мотанку; формувати навички необхідні для успішної взаємодії гуртківців один з одним .

Учасники діляться на групу експертів та групу доповідачів . Експерти мають оцінити роботу доповідачів. За поданими завданнями група доповідачів має записати відповіді. Група експертів повинна перевірити. Якщо відповідь правильна, то скажіть прислів'я «Знання — скарб».

- Що вивчає наш гурток? (Все про ляльку -мотанку.)
- На які види ляльки-мотанки поділяються? (1- для гри; 2- оберегові;3- виставкові-подарункові..)
- Чому нашу ляльку назвали –мотанка?- (Тому ,що лялька має принцип намотування на основу інші елементи ляльки.)
- Закінчити прислів'я «Без праці не отримаєш... ». (шмат хліба.)
- Що потрібно мати, щоб зробити ляльку-мотанку? . (Основу -закрутку . або паличку. Або ложку; білу х/б тканину, бавовняні нитки , ситепон , тканину для одягу – лляну, або шерстяну, мережива, тасьму,білі,червоні нитки.голка для шиття.)
- Складові частини українського жіночого вбрання (Сорочка. Підюпник. Керсетка. Плахта . або юпка.пояс, передник . очіпок або хустка,або вінок. Черевички. Або чобітки.
- Складові частини чоловічого вбрання (Сорочка. Шаровари. Пояс.Шапка - папаха. або бриль.. Чоботи. Кожух , або свита.)
- Яку зачіску носила дівчина,. жінка. (Дівчина коси. Жінка - заплетену косу закручувала бубличком та ховала під очіпок , хустку, обрус)
- У скільки років заплітали дівчата коси.? (6-7 років)
- Скільки років ляльці-мотанці. (5 тисяч років)

Ігрове навчання. Загадки –жарти

Мета: сприяти створенню позитивної атмосфери.

Гравці команд, сформованих у попередньому завданні, витягають номери жартівливих запитань і відповідають на них.

1. Ви сидите в літаку, за вами кінь, а попереду автомобіль. Де ви? (На дитячій каруселі.)
2. Якою рукою краще розмішувати чай? (Чай краще розмішувати ложкою.)
3. Що з підлоги за хвіст не піднімеш? (Клубок ниток.)
4. Назвіть п'ять днів, не називаючи чисел і назв днів. (Позавчора, учора, сьогодні, завтра, післязавтра.)
5. Що потрібно робити, коли бачиш зеленого чоловічка? (Переходити вулицю.)
6. Хто говорить всіма мовами? (Луна, відлуння.)
7. Коли швець дарма шиє? (Коли забуде вузлика зав'язати.)
8. Маленьке, сіре, на слона схоже? (Слоненятко.)

1

2

3

4

5

6

7

8

Гра «Хто більше?»

Мета: активізувати учасників до подальшої роботи.

Передати одним словом значення фразеологічних зворотів.

1 команда

- Кури не клюють. (Багато.)
- Ведмідь на вухо наступив. (Глухий.)
- Вітер у голові. (Легковажний.)
- Сім п'ятниць на тиждень. (Непостійний.)
- Допекти до живого. (Схвилювати.)
- До розуму довести. (Виростити.)
- З відкритим серцем. (Відверто.)
- З одного маху. (Миттю.)
- Мов заціпило. (Замовкнути.)

II команда

- На сміх брати. (Кепкувати)
- Повним ходом. (Успішно.)
- Скорчитися в три погібелі. (Згорбитись.)
- Слізьми вмиватися. (Плакати)
- Ставити на карту. (Ризикувати.)
- Топтати в болото. (Принижувати)
- Хоч око вийми. (Темно.)
- Шкірити зуби. (Сміятися.)
- Як в'юн. (Верткий.)

Проективний психологічний тест на релаксацію «Прогулянка лісом»

Інструкція.

Уявіть, що ви подумки здійсните прогулянку лісом, де з вами може статися все, що завгодно. Уважно слухайте, і все, що уявили, запишіть.

1. Отже, ви йдете лісом. Який це ліс: світлий чи темний, рідкий чи просторий, частий чи густий? Ідете ви стежкою чи самі прокладаєте шлях? Запишіть.
2. Ось ви бачите перед собою чашку. Уявіть її і опишіть: брудна чи чиста; колір; матеріал, з якого її зроблено; міцна чи ламка. Запишіть.
3. Ви зустрічаєте перешкоду у вигляді заростей чагарнику. Що робитимете? Запишіть.
4. У лісі ви натрапили на хатинку. Розгляньте й опишіть, який вигляд вона має. Увійдіть до хатинки. Що ви там побачили? Що ви робитимете в хатинці?
5. У лісі вам зустрівся вовк. Опишіть свої дії під час зустрічі зі страшним вовком.
6. А тепер ви вийшли до озера. Що ви робитимете біля водойми? Запишіть.

Обробка отриманих даних.

1. Ліс, як відомо, — це суспільство, соціальне середовище, у якому живе людина. Характеристика лісу — це сприйняття і ставлення людини до цього середовища. Якщо страху немає перед майбутнім і перед суспільством, то ліс світлий і просторий. Впевненість і відсутність тривожності виявиться у наявності стежки чи дороги. Якщо людина не впевнена в собі, то ліс для неї темний, а стежки вона не бачить. Може бути й таке, що ліс темний, а людина сама прокладає шлях. Це свідчить про невпевненість і острах, але наполегливість і спробу подолати свої страхи.
2. Опис чашки психологи пов'язують зі сприйняттям людиною самої себе, із самооцінкою, ставленням до себе. Тож чиста чашка — це сприйняття себе як позитивної людини, брудна — критичне ставлення до себе. Колір чашки також дає певну інформацію. Світлий колір чашки (рожева, біла, блакитна тощо) пов'язаний з високою моральністю, червона — з активністю, зелена — із прагненням до лідерства, синя — із замкнутістю, фіолетова — з емоційністю і схильністю до мистецтва. Ламкий матеріал, з якого зроблена чашка, говорить про невпевненість людини. Дорога антикварна чашка свідчить про високу самооцінку.
3. Подолання заростей чагарників говорить про вміння переборювати труднощі в реальному житті. Якщо людина йде напролом, то вона сама долає труднощі. Якщо обходить їх — не вміє переборювати або полюбить створювати їх собі сама.
4. Опис хатинки характеризує сприйняття людиною своєї сім'ї. Міцна хата — це гарна сім'я, у якій людині затишно, там вона захищена. Іноді описують багатоповерховий дім. Це свідчить про те, що людині замало уваги, яку приділяють їй у сім'ї. Яка хатинка всередині і як поводить себе людина, говорить про стосунки в сім'ї. Якщо затишно і світло — то в сім'ї все добре. Темні кімнати, бруд свідчать про неблагополуччя, самотність і незахищеність людини.
5. Зустріч із вовком і поведінка в цій ситуації говорить про вміння людини переборювати свої страхи. Якщо тікає, то шукає захисту в інших. Якщо намагається вмовити вовка, то заганяє страх всередину себе, тому зростає тривожність. Використання зброї та спроба перемогти вовка демонструє агресію і злість людини.
6. За поведінкою біля озера можна сказати про ставлення людини до життя. Якщо в озеро спробували ввійти, замочили ноги або скупалися — активне ставлення до життя; якщо до води підійшли, але не торкнулися її або не підійшли взагалі, це свідчить про певні риси депресії.

Вправа «Океан»

Мета: зняти стрес, відчути приплив енергії.

(Звучить мелодія морського прибою.)

Сядьте прямо в кріслі, не напружуючись. Заплющте очі. Уявіть океан. Ви бачите безмежний водний простір, хвилі піднімаються і ростуть, розбиваються на піску біля ваших ніг, відкочуються назад. Продовжуйте спостерігати. Якщо ви про щось думаєте, ваші думки відносять хвилі. Дивіться на океан.

Ви дивитеся на хвилі, і відчуття спокою наповнює вашу душу.

Це — ваш власний світ, сповнений спокою. Ви можете відчути його в будь-який момент. Розплющте очі. Якщо хочете, посидьте кілька хвилин.

Обговорення

- Як ви себе почуваете?
- Чи змінився ваш емоційний стан після проведення вправи?

Вправа «Пісочний годинник» Підбиття підсумків

Мета: з'ясувати ефективність навчання на занятті та визначити, наскільки воно було ефективним.

Керівник гуртка пропонує гуртківцям підійти до плаката «Пісочний годинник», переглянути свої очікування і визначити, чи виправдалися вони після заняття. Якщо справдилися — перемістити свої піщинки з очікуваннями в нижню частину годинника. Потім керівник гуртка запрошує гуртківців висловити свої думки з приводу ефективності навчання на занятті: що із засвоєного тут привнесе зміни до їхньої практичної діяльності.

ТЕМА:

Лялька -мотанка — народна іграшка.

Лялька — берегиня

МЕТА:

навчити конкретним трудовими навикам при роботі з тканиною, нитками

на прикладі виготовлення ляльки —мотанки;

познайомити учнів з історією появи народної ляльки, з обрядами і традиціями, пов'язаними з виготовленням ляльок;

розвивати образне мислення, творчі здібності, прищепити інтерес до культури своєї Батьківщини, до витоків народної творчості;

УСТАТКУВАННЯ:

зразки виробів, виставка мотанок, карти інструкцій по виготовленню ляльки.

ІНСТРУМЕНТИ І МАТЕРІАЛИ:

клапті тканини, нитки різного кольору, мереживо, ножиці.

ТИП ЗАНЯТТЯ:

Комбінований

Епіграф:

Моя лялька-мотанка

Ниточкою змотана,

Оберіг мій на землі,

Талісман мені в житті

Хід уроку

I.

Організаційний момент

Перевірка готовності учнів до учбового заняття.

Учитель читає епіграф.

II. Актуалізація опорних знань:

-

Як ви думаєте, що позначає слово «лялька»?

-

Як ви розумієте його значення?

-

Який образ виникає у вас в свідомості при слові «лялька»?

-

Відповідають гуртківці.

Продовжити наш урок хочеться словами відомого українського письменника М.Рильського:

"Той, хто не знає свого минулого, не вартий майбутнього". І дійсно, лише той народ має майбутнє, який поважає свою історію.

Метод «Мікрофон»

А як ви розумієте слова: «Поважати свою історію»?

Висловіть свої думки, продовжуючи речення: «Поважати свою історію –значить...» (поважати свою історію–

значить не лише володіти певними знаннями про розвиток держави, військові походи, князів, а й знати культурну спадщину народу, його звичаї, традиції та передавати їх у спадок наступним поколінням.)

-У народі існує повір'я, що той, хто забув звичаї своїх батьків, карається людьми і Богом. І тільки знаючи ці традиції, зможемо передавати культурну спадщину свого народу нащадкам.Скільки пам'ятають себе люди, завжди

—у дитинстві, побуті, обрядах—існував поряд із ними предмет, який наділявся особливою силою: чи був символом богів, чи уособлював таємницю природи, чи просто зображував людину, чи забавляв її. Іграшки—це найдорожче, що є в дитини. Іграшки, якими забавляли дітей наші пращури, були різноманітні, проте найулюбленішою залишалася все ж таки лялька-мотанка.

Лялька-мотанка була оберегом нашого народу.

III.

Вивчення нового матеріалу. Сьогодні на уроці ми з вами продовжимо вивчати тему «Народна лялька» та розпочнемо виготовлення ляльки-мотанки.

А що ви очікуєте від сьогоднішнього уроку?

Отже, ми розширимо уявлення про народні

традиції створення ляльок-мотанок.

Вам було домашнє завдання дізнатися від своїх бабусь про ляльки, якими вони гралися в дитинстві. (Виступи дітей). А більш докладнішу інформацію ми дізнаємось із історичної довідки.

Гуртківець 1. З глибини століть прийшли до нас традиції виготовлення ляльок з клаптиків тканини. Іграшці надавалося магічне значення. Саморобні ганчіркові ляльки робили безликими: обличчя замінював узор у вигляді хреста, ромба, квадрата. По старовинних повірям , лялька з обличчям як би дивилася в душу і могла нашкодити дитині , його наврочити.

Тому, безлика лялька була одночасно і оберігом.

Ганчіркових ляльок починали

«мотати» з п'яти років. Такі ляльки були в будь-якій селянській сім'ї, в деяких будинках їх налічувалося до сотні. Ляльки робили з великим старанням, оскільки по ній судили про смак і майстерність господині. Кукла-оберег зображувала людину, вона була партнером в грі, учила розуміти внутрішній світ людини.

Гуртківець 2. З давніх-давен в українських родинах молода мати, чекаючи дитину, робила ляльку-мотанку, яка уособлювала собою майбутнє дитя.

Перш ніж покласти в колиску новонароджену дитину, туди клали цю лялечку, і вона ставала оберегом дитини, її захисницею, символом зв'язку дитини з усім родом, і цей зв'язок захищав людину, де б вона не була. Це дуже нагадує про традицію, яка існувала в Древньому Римі, де з глини виготовляли лари—символічні фігурки-зображення предків, і римлянин завжди возив їх із собою , і де б він не був з ним були його предки.

Гуртківець 3. В Україні, ще на початку 20 століття дівчата, готуючи скриню з весільним посагом, разом з рушниками та сорочками, клали туди своїх ляльок. Кожна дівчина робила мотану ляльку, яку забирала із собою в нову сім'ю. В родині чоловіка дозволялось молодій дружині, допоки в молодят немає діток, гратись лялькою, і чим більше,

вважалося, вона грається лялькою, то швидше стане матір'ю, і тим здоровіші будуть діти. А коли народжувалась дитина, то молода мати клала своїх ляльок до дитячої колиски, щоб оберігали дитя від хвороб та поганих очей, а коли дитина підростала, то ляльки віддавалися їй для гри. Іноді бабуся чи мати робила

ляльку нашивку, щоб «зайняти дитину», аби та не плакала. Тоді в голівку дитячої ляльки зав'язувався шматочок хліба і для дитини це була і іграшка, і заспокоєння, і перший образ, який вона сприймала. І разом з тим, така «кукла» несла енергію любові.

Керівник гуртка -

Ми довідались про історію ляльки -мотанки як оберега . А зараз скажіть - які ще були види народних ляльок.

Учитель показує картинку, а учні повинні дивлячись на дошку назвати, як вони гадають, що це за лялька

- 1.Лялька з немовлям називалась мати
- 2.Лялька, що виготовлялася на щасливе життя називалась доля
- 3.Лялька, яку прикріплювали над колискою дитини-куватка
- 4.Лялька-подружка, котрій розповідали потаємні бажання-бажанниця
- 5.Лялька, яка символізувала достаток та добробут родини та в основу якої насипали зерно—круп'яничка
6. Ляльки, що символізували щасливе подружнє життя та злагоду між чоловіком та жінкою -нерозлучники

Керівник гуртка - Насправді ляльку -мотанку може зробити кожен. Для цього необхідно лише трішки часу, фантазія.

Пам'ятайте, лялька, зроблена власними руками, значно тепліша та добріша, ніж куплена-пластмасова, адже вона наша—лялька-мотанка!

-Пригадайте, з

яких матеріалів виготовлялися ляльки-мотанки?

А зараз погляньте на виготовлені з різних матеріалів саморобні ляльки .

Перед кожним із вас найпростіший набір необхідних матеріалів для виготовлення ляльки-мотанки.

Тож розпочнемо майстер–клас по виготовленню оберега.

Інструктаж з охорони праці.

Перед початком роботи будь ласка подивіться на своє робоче місце. Де б ви не знаходилися:

на заняттях -необхідно бути дуже обережними.

На заняттях ми користуватимемося різними предметами, дотримання техніки безпеки при цьому є обов'язковим.

Вимоги безпеки під час роботи:

дотримуйте в порядку і чистоті робоче місце, не допускайте той, що захащується його інструментами, відходами і сміттям;будьте уважні, не відволікайтеся і не заважайте іншим;не розмахуйте рукою з інструментом, не кладіть його на край столу; світло на вашу роботу повинне падати з лівого боку;положення тіла при роботі повинне бути зручним, відстань до виконуваної роботи повинна бути 25-30 см;

Вимоги безпеки при роботі з ножицями:

кладіть ножиці праворуч від себе із зімкнутими лезами, направленими від себе; -стежте за тим, щоб ножиці не опинилися під виробом, оскільки, беручи виріб, їх можна упустити і поранити себе або працюючого поряд; передавайте ножиці колечками вперед, із зімкнутими лезами;не підходьте під час роботи з ножицями до інших учнів.

Вимоги безпеки після закінчення роботи:

приведіть в порядок робоче місце;

інструменти і матеріали зберіть і складіть в певне місце;

сміття і відходи зберіть і складіть в спеціальний ящик.

Лялька – мотанка – щаслива доля намотана.

Мета: створити умови для збагачення індивідуального досвіду про українську народну іграшку та виготовлення ляльок; спонукати до відтворення та узагальнення своєї пошуково-дослідницької роботи з даної теми; розвивати пізнавальну активність, допитливість, естетичні смаки; виховувати любов до рідного краю, його традицій, промислів, бажання вивчати минуле, берегти та примножувати традиції українського народу.

Обладнання: презентація «Народна іграшка», оформлені дитячі роботи, шматки тканини, нитки, ножиці, заготовки вишиванок для ляльок, дитячі іграшки, зразки давніх ляльок.

Хід уроку

I. Організаційний момент

- Ось і настав завершальний момент роботи над нашим проектом «Народна іграшка».
- Чи важливою справою займалися?
- Що було цікавим у роботі? Дізналися щось нове? Зможете комусь розповісти про це?

II. Повторення вивченого.

- Давайте перевіримо чи засвоїли те, про що уже говорили на попередніх уроках.

Тест

1. В давнину іграшки : а) купляли; * б) робили самі.
2. Яку роль виконувала лялька – мотанка колись в кожній родині?
*а) була оберегом; б)товаром, який можна було продати, купити;
в)звичайною іграшкою.
3. Скільки років існує лялька – мотанка?
* а) більше 1000; б) більше 100; в) менше 100.
4. Що є в основі ляльки?
а) паличка; б) круг; *в)хрест.
5. Ляльку – мотанку можна було:
а) продати, купити; *б) передавалася від матері до дитини.
6. Лялька – мотанка є посередником
а) між мамою та дитиною; б) між чоловіком та жінкою;
* в) між живими та тими, що ще не народилися, містичним світом.
7. Чому немає обличчя у ляльки – мотанки?
а) бо так краще, оригімальніше; б) бо не вміли зробити гарне обличчя;
* в) бо боялися, щоб у ляльку не вселився дух конкретної людини.

8. Чому деякі ляльки спалювалися?

а) тому, що вже ставала старою; * б) із спалюванням ляльки знищувалися хвороби, зло.

9. Лялька – мотанка шиється?

а) так; * б) ні.

10. В якому селі Уманського району зараз є майстриня – лялькарка?

а) Кочержинцях; * б) Полянецькому; в) Городецькому.

11. Яких ляльок в хаті могло бути найбільше, їх обов'язково спалювали?

а) семиручка; * б) лихоманка; в) зерновушка.

III. Повідомлення теми, завдань уроку

IV. Перегляд презентації, повідомлення учнів

1. Лялька – пеленашка.

Цих ляльок у родині робили найпершими, подружжя клало такий оберіг до себе у ліжко, щоб з'явилася дитина.

2. Нерозлучники.

Особливість цих ляльок у тому, що в них одна рука, яка і поєднує молодят. Така іграшка є прототипом сучасної ляльки, яку саджають на весільну машину. У давнину нерозлучників прив'язували до воза на якому їхали молодята, і якщо хтось бажав молодим лиха, то це переходило у ляльок, а пара залишалася щасливою і жила без бід.

3. Семиручка.

Така лялька, як правило, означала жіночу суть і свідчила про те, що жінка повинна встигати зробити декілька справ. Такий оберіг чіпляли на кухні, поближче до печі.

4. Лялечка – утішниця.

Таку забавку ховали у скриню, тобто щодня дитині не давали нею гратися. Виймали тільки тоді, коли дитина плакала. На ручки їй вішали цукерки, маля гралося, з'їдало солодощі і утішниця ховалася знову у скриню.

5. Ляльки – забавлянки.

Їх плели навіть діти. Гралися постійно. Таких ляльок у хаті було декілька, їх можна було підвішувати до колиски немовляти.

6. Зерновушка.

Головним у родині, звичайно, був хліб. Ця лялька-оберіг символізувала щедрість врожаю і забезпечувала родині достаток. Стояла на видному місці, на покуті. Нею не гралися. В мішечках було зерно.

7. Трав'яниця.

Ця лялька подібна до сучасної аромотерапії: у спідничку клали запашну траву на свій смак або за потребою і пристосовували біля ліжка, аби вдихати запах зілля.

8. Лялька – лихоманка.

Цей простий оберіг в'язався найстаршою у родині жінкою на Різдво. Кожна лялька означала конкретну хворобу, яку мав член сім'ї. Цілий рік лихоманка висіла біля печі, а потім спалювалася. Таким чином хвороба відступала.

9. Найголовніша – лялька-мамка.

Її робили найкращою, з лялечкою-дитинкою на руках. Таку ляльку мати дарувала заміжній дочці, аби та завагітніла. Жінка клала її під подушку і з часом у сім'ї з'являлося маля.

V. Майстер – клас. (Практична групова робота)

Діти завчасно за бажання поділилися на групи, підготували необхідні матеріали для виготовлення ляльок. По черзі кожна група коментує і показує виконання своєї роботи. Під час роботи звучить спів групи «Роксоланія» («Ой весна красна», «Тонке дерево ялина», «На небі зорка засяяла»).

Вчитель

- Насамперед треба налаштуватися на те, що зараз робитимете щось дуже важливе – як перед якоюсь значущою подією у вашому житті. Скоро запускатиметься новий рік, тому ви ніби будете задавати йому рух – вкладатимете в ляльку силу.

Відкиньте всі думки, що відволікають вас. Це найкращий стан для створення ляльки – оберега. Для настрою запалимо свічку. Так робили і в давнину (запалювали свічку або піч, щоб відігнати злих духів).

Візьміть аркуш паперу, запишіть усе те, що б ви хотіли щоб здійснилося у новому році. Для цього не поспішайте – добре подумайте. Тепер цей аркуш згорніть у трубочку і покладіть у вашу майбутню лялечку, а група, що буде робити лихоманку – запишіть хворобу, зло, яке хочете, щоб минуло вашу родину.

Робота в групах

1 група

Виготовлення ляльки – пеленашки (оберега, немовляти)

Для створення такої ляльки треба мати:

- тканину білого кольору;
- кольорову тканину для конвертика;
- нитки для в'язання червоного кольору.

Інструкція ляльки – пеленашки

1. Тканину білого кольору згортаємо в трубочку, перед цим покладіть туди листок із вашою мрією.
2. Беремо червону нитку і перетягуємо нею тулуб лялечки – дитинки, щоб вийшло рівно посередині. Зав'язуємо вузол – пупок – центр життя. Таким чином ми «вдихаємо» життя в нашу ляльку. Відриваємо нитку – в обереговій ляльці ножицями краще не користуватися.
3. Цією червоною ниткою позначаємо голівку ляльки і робимо вузол ззаду на шийці.
4. Тепер починаємо одягати наше дитинча. Насамперед покриємо йому голівку – одягнемо косинку. Тут краще використати яскраву тканину.
5. Одягаємо – згортаємо і закріплюємо простою білою ниткою.
6. Беремо іншу тканину – для ковдрочки (прямокутник) і загортаємо ляльку в так звану ковдру.
7. Далі червоною ниткою перетягуємо наш «конвертик» так, щоб утворився обереговий хрест з червоної нитки спереду, зав'язуємо.
8. Ставимо у кімнаті на видному місці.

2 група

Виготовлення вузлової ляльки-мотанки

Для створення такої ляльки треба мати:

- бязь 60 x 80см;

- ситець світлих кольорів 50х80см;
- добре висушений кукурудзяний качан;
- міцні в'язальні нитки;
- муліне чорного і червоного кольорів для намотування хреста;
- пучок сушеної трави;
- стрічки, намистинки для оздоблення.

Інструкція виготовлення ляльки-мотанки

1. Складаємо шматок ситцю у смужку, орієнтовно шириною 8-9см. Скручуємо смужку «рулетиком». Шматок бязі розриваємо навпіл. Одну смужку відкладаємо, іншу розриваємо на 2 половинки. В одну з таких половинок вкладаємо «рулетик», щільно обгортаємо його тканиною та стягуємо ниткою (це буде голівка).
2. Викладаємо на «голівці» нитками хрест. Спочатку одним кольором, а потім іншим.
3. Примотуємо нитками голову до качана кукурудзи. Добре його обмотуємо ниткою.
4. Далі беремо шматок білої тканини і обмотуємо голову ляльки, наче хусткою. Щільно примотуємо кінці тканини до качана- «тіла» ляльки. Обгортаємо ляльку полоскою бязі. Кінець, що опинився зверху, закріплюємо за допомогою нитки.
5. Робимо із ниток (сіна) ручки, примотуємо до тіла.
6. Далі ляльку одягаємо. Шматок кольорової тканини стягуємо як спідничку і одягаємо ляльку. Зверху фартушок. Оздоблюємо стрічками, намистом...

3 група

Виготовлення ляльки – утішниці

Для виготовлення такої ляльки треба мати нитки для в'язання одного або кількох кольорів та картонку на ширину і довжину долоні.

Інструкція виготовлення ляльки-утішниці

1. Беремо нитку і намотуємо її на картонку по центру, нитку біля нитки приблизно 20-30 разів.
 2. Знімаємо моток з картонки, взявши його на руку.
 3. Відриваємо від клубка ниточку довжиною 30см і пронизуємо її у наш моток і зв'язуємо (це у нас буде ниточка за яку підв'язується лялька).
 4. Далі знову відриваємо вже коротшу нитку і прив'язуємо нижче – робимо голівку ляльки.
 5. Далі під голівку ляльки вставляємо ручки (туго сплетену косичкою смужку).
- Підв'язуємо ниткою, роблячи тулуб.
6. Розрізаємо ножицями внизу нитки нашого мотка – утворилася спідничка – наша ляля – дівчинка. Щоб зробити хлопчика, цю спідничку роздвоюємо і внизу зв'язуємо нитками.

4 група

Виготовлення ляльки – лихоманки

Для виготовлення такої ляльки треба шматок будь-якої тканини (краще кольорової) 50х60см і червоні в'язальні нитки.

Інструкція виготовлення ляльки-лихоманки

1. Беремо тканину, складаємо її у «рулетик», складаємо її удвоє.
2. Беремо нитку червоного кольору, обмотуємо, поділяючи на голівку і тулуб. Робимо хрест на животі ляльки.
3. Нанизуємо лихоманку на червону нитку.

VI. Презентація роботи груп.

4 група. Розповідає причину вибору саме такої ляльки, що записали і поклали в лихоманку. Чому саме так виганяли хвороби з людей? (слабо розвинена медицина або взагалі її відсутність)

3 група. Складає гру або придумує діалог між своїми ляльками.

1 група

Співає давню колискову.

Була одна наміточка,

Тай ту дівки вкрали.

На шматки порвали.

Ляльок нарobili.

Кота оженили.

Хлопців подражнили.

В печі затопили.

Ляльки попалили.

2 група.

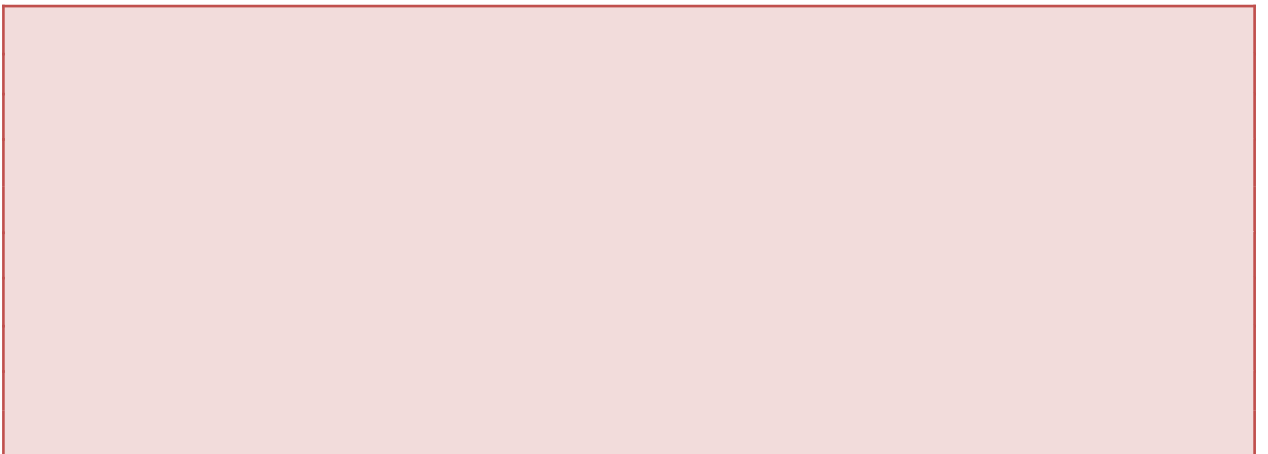
Кожен розповідає яку ляльку робив, кому подарує?

VII. Підсумок уроку. Само та взаємооцінювання.

Технологія «Мікрофон»

- Чи сподобалося вам працювати над проектом? Що сподобалося найбільше?

- Як ви гадаєте вам це потрібно? Для чого?

Історія Ляльки-Мотанки

Лялька-мотанка здавна відома як оберіг. Вона виконує різні функції – охорона дому, сім'ї, дітей, сну, господарства, близьких та рідних.

Перша лялька-мотанка з'явилася майже 5 000 років. Це була не просто іграшка. Вважалося, що вона захищала людину від неприємностей та бід.

Мотанка відрізняється від звичайної іграшки відсутністю обличчя. За уявленнями язичників через обличчя в ляльку вселяється душа. А душа буває доброю чи поганою. Народ вірив, що в мотанці знаходиться дух предків і що вона може передавати досвід з покоління в покоління.

Українці вважали, що цей символ приносить їм багатство та успіх. Секрети виготовлення ляльок передавалися в родині від матері до дочки. Коли дівчина виходила заміж, мати дарувала їй ляльку-мотанку, як оберіг для нової домівки.

Хворій дитині давали пограти з лялькою. Після чого її знищували. У народі вірили, що вона вбере в себе її недугу. Коли дитина виростала, її місце в колисці займала лялька. Вона охороняла це місце від нечистої сили до народження наступної дитини.

На Різдво виготовляли спеціальних ляльок із зерна. Вони символізували добрий урожай. Існувало три типи ляльок-мотанок: немовля, баба-берегиня, наречена. При народженні дитини українці виготовляли ляльку-немовляти.

Лялька виконана у вигляді немовляти в пелюшках. Її укладали в ліжечко поряд з дитиною для охорони її сну та здоров'я. Баба-берегиня допомагала оберігати достаток сім'ї. У середину ляльки вкладали монети, зерно, вовну для збереження домашнього тепла, отримання хорошої вовни овець та грошового достатку.

Лялька-наречена захищала дівчат від пристріту і підтримувала їх. Цю ляльку багато одягали і прикрашали, так як вона символізувала придане нареченої і привертала багатого нареченого.

В Україні народну ляльку робили з соломи, тканини, шматочків старого одягу, ниток. Спосіб простий - перекручування й перев'язування тканини. Ляльок-мотанок або не одягали або шили їм одяг. Іноді це були мініатюрні народні костюми, традиційні для тієї чи іншої місцевості. Колись такі ляльки робили всюди: наші прапрабабусі інших ляльок і не знали.

Лялька повинна бути одягнена у світлу вишиту сорочечку, під'юпник (або нижня спідничка т.з. галька) і запаску – підібрано все в традиціях Подільського краю. Всі елементи одягу є оберегами: спідниця символізує землю, сорочка позначає три часи – минулий, теперішній і майбутній; обов'язковими атрибутами є вишиванка та намисто, які уособлюють достаток. Також повинен бути головний убір – очіпок, стрічка чи хустка – що символізує зв'язок з небом. Символічним є те, що лялька-мотанка не шиється, а робиться лише за допомогою ниток, стрічок, шляхом намотування. Раніше кожна дівчинка повинна була вміти робити цей обєріг, тому дівчата до цього ставились так само відповідально, як і до вишивання шлюбного рушника.

вважають, що **мотанка – це й іграшка, й обєріг**. Вважається, що вони з'явилися ще у добу пізнього палеоліту. Тож нині ляльці вже сім тисяч років. У дохристиянські часи мотанки робили з найпростішого матеріалу – сіна, клаптиків тканини, ниток, стрічок. Люди знали, лялька не може бути на когось подібною. Мати, створюючи донці іграшку, ніколи б не наважилась намалювати очі, ніс або губи. Замість людських рис у неї на обличчі хрест – символ Сонця.

Ляльки поблизу Канева, Переяслава-Хмельницького, абова, Золотоноші, Решетилівки на Полтавщині мають на обличчі хрести, набрані із чорних ниток; трохи нижче по Дніпру, у районі Чигирини та Кременчука, хрести набираються з кольорових ниток у такий спосіб, що посередині, на розхресті, утворюється квадрат чи ромб. Хрест, як символ, означає життя (походить від солярного знаку, символу Сонця), рух Сонця по небосхилу. Коло – річний шлях Землі навколо Сонця. Найвища точка у колі символізує день зимового сонцестояння, нижня точка – день літнього сонцестояння. Звідси права та ліва точки – дні весняного та осіннього рівнодення. **Чотири сектори – чотири пори року**, чотири сторони світу, чотири стихії – вода, вогонь, повітря і земля. Або як поділ на божественне (вертикальна смуга) і земне (горизонтальна смуга). Та головне – спосіб творення і внутрішня основа ляльки. Має вузловий характер і робиться шляхом зав'язування і намотування шматочків тканини без допомоги голки. Ось чому лялька має назву "мотанка". До голови зі звисаючими кінцями хустки прив'язуються або накручуються клапти, що імітують сукню або спідницю, плахту, запаску, фартух. На голову одягається убір, інколи схожий на обрядовий убір нареченої.

Жіночі українські прикраси

Настають моменти коли в моді починає діяти закон - **"Модною є стара забута мода"**. Отож сьогодні піде мова про прикраси наших предків, і як їх можна використовувати сучасним модницям!

Найперші прикраси предки українців збирали з ягід горобини, кісточок, горіхів, насіння та інших рослинних матеріалів. Пізніше майстри стали виготовляти багаторядні буси з глини (Трипільська культура), коралів, бурштину, річкових перлів. З розвитком ремесел на Русі з IX-X століття широко поширюються намиста з монеток і з підвісками різної

форми (круглі, овальні, х рестовидні). Саме вони входять у вжиток по всій Русі й міцно посідають позиції в гардеробі як княгинь, так і міщанок. Ці намиста сьогодні надихають дизайнерів, рукодільниць на створення нових прикрас.

Прикраси у заможних жінок були дуже дорогими і розкішними. Крім одягових прикрас — гудзиків, мережив, шнурів, вишивки, у жінок були поширені накладні прикраси: пояси, намисто, сережки, персні, браслети, різноманітні канаки (шнурок з перл або дорогоцінного каміння), фаворки (кольорові стрічки), розкішні коміри із перлів.

Намисто (буси) - найстарша й найпоширеніша з жіночих нашійних прикрас на всій території України. Н. було різним як за матеріалом, кольором, формою, так і за способами носіння. Раніше складалося із скойок, гарних рослинних плодів, зерен, кісточок овочів, які згодом заступили намистинки з **каменю, металу чи скла**. Найбільше цінувалося н. з дорогих природних матеріалів - коралів (див. коралі), бурштину, перлів, гранатів, скла, смальти. Дорого цінувалося гуцульське н. з венеціанського різнокольорового скла з вкрапленнями іншого кольору або золота, яке завозилося з Італії.

Зразки українського намиста

Дівчина зі Львова у святковому вбранні та прикрасах. Фото 1880 р.

На Лівобережній Наддніпрянщині було поширене зі "щирого" бурштину, що добувався в околицях Києва. Вважалося, що це принесе здоров'я і щастя. Частіше носили одну довгу й масивну низку бурштину в сполученні з кораловим намистом. Штучне н. називали дурним, дутим, несправедливим. Н. з доброго натурального каміння на початку 20-го століття вийшло із селянського ужитку. Його замінило скляне (не дуте) намисто фабричного виробу ("пацьорки"), що поширилося в Україні з середини 19-го століття. Воно було білого, блакитного, зеленого, жовтого, червоного, вишневого, чорного кольорів. Іноді на одну нитку нанизували різнокольорові намистини. Намистини різного кольору також нашивалися на колан. На Лівобережжі, срібні намистини (риффи, пугвиці) додавалися до разка коралів. **Дрібне скляне** намисто використовувалося для силяння герданів на західній Україні.

ЛЯЛЬКА МОТАНКА.

Лялька-мотанка (або вузликова лялька) є прадавнім сакральним оберегом. Їй вже майже 5000 років, вона з'явилася з тих пір, як почали вирощувати льон. Перша лялька-мотанка була виготовлена більше 5 тисяч років тому. Такі ляльки можна знайти в будь-якій країні. Це була не просто іграшка. Вважалося, що вона захищала людину від неприємностей та бід. Ляльку часто використовували у ритуалах. При виготовленні ритуальної ляльки в неї вплітали все те, від чого людина хотіла позбутися (біди, хвороби),

і спалювали на вогнищі, або топили у воді. При розкопках Помпей були виявлені численні лялькові лавки із збереженим товаром. Ляльковим ремеслом займалися не тільки гончарі, але і знамениті скульптори й різьбярі по дереву.

У Єгипті знайдена римська ганчір'яна набивна лялька: виконана з грубого полотна та набита клаптиками і папірусом. Дітки часів Римської імперії грали не тільки ляльками. Достеменно відомо, що в Древньому Римі були лялькові будиночки з мініатюрними меблями, іграшкові звірики, солдатики, вовчки (дзига по-нашому), кульки і холо-хупи ... Виготовлялися ляльки з обпаленої глини (найдешевший варіант), а також з кістки, дерева, воску, бурштину, бронзи, міді і навіть срібла з золотом.

Подібно грецьким лялькам, римські робилися голенькими, без одягу.

Ганчір'яна лялька, Стародавній Рим (4-3 ст. до н.е.)

Висота 19 см (Британський музей)

Дана ганчір'яна лялька чудово складена - подивіться на пропорції!

Руки зроблені з скрученого лляного полотна (нагадує стародавні слов'янські), кольорова вовняна тканина, нині майже втрачена, покривала обличчя і тіло.

До кінця не ясно, жінка це або чоловік, але синя намистина (праворуч), швидше за все, частина прикраси - можна припустити, що це жінка.

Лялька збереглася тільки завдяки посушливому єгипетському клімату, на підставі єгипетських знахідок епохи Стародавнього Риму ми можемо зробити висновок, що лялька була дуже популярна, ця популярність притаманна їй до сих пір на території сучасної Італії.

Ляльок можна було бачити в будь-якій селянській хаті. Вони виконували різні функції - охороняли житло, дітей, сон, берегли господарство.

Діти любили ними бавитися.

Українська лялька-мотанка

Мотанка відрізняється від звичайної іграшки відсутністю обличчя. За уявленнями язичників через обличчя в ляльку вселяється душа. А душа буває доброю чи поганою. Матеріалами для виготовлення служать натуральні матеріали (сіно, солома, дерево, трави, сухе листя, насіння, зерна). Прикрашали мотанку народними орнаментами та вишивкою. Народ вірив, що в мотанці знаходиться дух предків і що вона може передавати досвід з покоління в покоління. Українці вважали, що цей символ приносить їм багатство та успіх. Секрети виготовлення ляльок передавалися в родині від матері до дочки. Коли дівчина виходила заміж, мати дарувала їй ляльку-мотанку, як оберіг для нової домівки.

Хворій дитині давали пограти з лялькою. Після чого її знищували. У народі вірили, що вона вбере в себе її недугу. Коли дитина виростала, її місце в колисці займала лялька. Вона охороняла це місце від нечистої сили до народження наступної дитини.

На Різдво виготовляли спеціальних ляльок із зерна. Вони символізували добрий урожай.

Існувало три типи ляльок-мотанок: немовля, баба-берегиня, наречена.

При народженні дитини українці виготовляли ляльку-немовляти. Лялька виконана у вигляді немовляти в пелюшках. Її укладали в ліжечко поряд з дитиною для охорони її сну та здоров'я.

Баба-берегиня допомагала оберігати достаток сім'ї. У середину ляльки вкладали монети, зерно, вовну для збереження домашнього тепла, отримання хорошої вовни овець та грошового достатку.

Лялька-наречена захищала дівчат від пристріту і підтримувала їх. Цю ляльку багато одягали і прикрашали, так як вона символізувала придане нареченої і привертала багатого нареченого.

В Україні народну ляльку робили з соломи, тканини, шматочків старого одягу, ниток.

Спосіб простий - перекручування й перев'язування тканини.

На обличчі такої ляльки різними нитками намотується хрест.

Ляльок-мотанок або не одягали або шили їм одяг. Іноді це були мініатюрні народні костюми, традиційні для тієї чи іншої місцевості.

Колись такі ляльки робили всюди: наші прапрабабусі інших ляльок і не знали.

Мотанка виготовляється з доступного дешевого матеріалу і без будь-яких інструментів. Може бути сплетена з соломи або зовсім без застосування нитки. Голова називається «лялькою». Для неї шматочок тканини складається вузькою смужкою, а потім загортається «рулетиком» і обмотується тканиною.

«Лялькою» називається і перший обжинковий сніп, закручений особливим способом. Голова приєднується дуже просто: до колодки, до трісці, до кукурудзяного початку та ін. Мотанка навіть може не мати рук, тільки обгортається тканиною. І тут вже годиться все, що знайдеться в господарстві. Раніше найціннішою прикрасою для ляльки ставали шматки старих вишитих сорочок, іншого одягу. Мотанки не мали обличчя, а замість очей, рота - хрест з ниток. Хрест у колі - це солярний знак*, таким чином, лялька з таким обличчям несе в собі сонячну енергетику. У голівку мотанки часто зав'язували зерна пшениці. Це також додавало їй сакральне значення, так як зерно пов'язане з померлими або ненародженими душами. Коли його «ховають», воно оживає, проростає і знову починає вічний кругообіг життя.

Тому мотанку пов'язують з уявленнями про життя і небуття, з досвідом минулих поколінь та їх зв'язком з майбутніми поколіннями. Мотанка пов'язана з усіма аграрними святами. Її роблять на Колодія, наприкінці Масниці (як уособлення зими, яку спалюють), на Івана Купала (лялька Марена). Її сакральне значення збереглося.

Обов'язкова умова - іграшка повинна бути хрестоподібної форми, щоб не нагадувати собою реальної людини.

Існує теорія, за якою українська народна лялька з'явилася внаслідок побутових змін, матеріалів і образів виготовлення культових жіночих зображень.

Після прийняття християнства язичницька міфологія тривалий час залишалася актуальною, оскільки була пов'язана з природою (обряди Масляна, Купала тощо).

Це вплинуло на ляльку - іграшку для дітей, змінило її сюжетний зміст, наповнило новим змістом. Матеріалом для таких ляльок служили солома, трава, тканина, гілки дерев, глина, дерево, очерет тощо.

Превалювання жіночих зображень над чоловічими пояснюється тим, що з жіночим образом з давніх часів асоціювалися уявлення про богиню родючості, берегиню домашнього вогнища та захисницю.

Образ молодої дівчини, "увінчаний квітами дівчини", "княгині і дружки" в окремих селах Полтавщини, Черкащини та Київщини символізує родючість та життя. Тоді як в інших селах цих областей переважає образ ляльки-матері "Богородиці".

Ляльки Середньої Наддніпрянщини своєрідні за образом виготовлення та складні за декоративною палітрою. Таку ляльку виготовляли методом зв'язування і накручування вузлів без голки та ножиць. Тому вона і називається "вузликова лялька". Існувало ще поняття "мотанки" - ляльки візуально схожою з "вузликовою", але виконаної шляхом намотування окремих шматочків тканини на основу.

Хрест на обличчі-символ веселки, тому він робиться з яскравих ниток. Обличчя-солярний знак сонця. Всі вертикальні лінії-це чоловіче начало, всі горизонтальні лінії - жіноче.

Так вже склалося, що ляльки Середньої Наддніпрянщини мають найбільш обрядовий вигляд. Вони декоративні, яскраві, строкаті, мають язичницький трохи таємничий вигляд... Оскільки народні ляльки з тканини були невід'ємною частиною селянського побутового середовища, пов'язаної з землеробською роботою та домашнім вогнищем, тому вони і в давні часи, і сьогодні є символом родючості, материнства й своєрідним оберегом.

Ляльки виготовлялися або на швидку руку, щоб заспокоїти і зайняти дитину, або старанно як подарунок на свято, весілля, чи на день народження.

Майстерно зроблена, пишно вдягнена лялька є цінним предметом домашнього майна, разом з тим виступаючи посередницею між старшим і молодшим поколіннями, запорукою добробуту, щасливого родинного життя, й захисту від злих сил!

І сьогодні серед розмаїття сучасних ляльок народні ляльки з тканини є особливим видом з неосяжною енергетикою, які цілюще впливають на психіку й здоровий розвиток дитини. Саме тому в наші дні вони стають все більш і більш популярними!

* - Солярна символіка - одна з найсвітліших в Слов'янської традиції. Серед солярних знаків, мабуть, немає жодного, що приносить шкоду. Навпаки - всі знаки пов'язані з придбанням як матеріальних, так і духовних благ, примноження їх. Солярна символіка - символіка сонячної стихії, Сонця.

Хрест - солярний символ. Є версія, що слово «хрест» походить від слов'янського кореня «крес» - вогонь (порівняйте: «кресало»- інструмент для розпалювання вогню).

Археологічні дані свідчать про те, що хрест як символ шанували ще у верхньому палеоліті. Хрест - символ життя, неба та вічності.

Також, правильний (рівнокінцевий) хрест символізує принцип з'єднання і взаємодії двох начал: жіночого (горизонтальна риска) і чоловічого (вертикальна).

Також хрести поділяють на прямий, тобто такий, що має горизонтальну та вертикальну риси і косий, що має дві діагональні риси, причому прямий хрест уособлює чоловіче агресивне творче начало, косий - більш м'яке творче начало.

Прямий хрест також може служити примітивною моделлю Світового Древа.